

Alfons Cucó

La trajectòria de Miquel Adlert

Als 77 anys ha mort a València Miquel Adlert i Noguerol. La seua figura i la seua trajectòria simbolitzen i encarnen l'evolució d'un cert tipus de valencianisme polític que el portà, des de les posicions nacionalistes que defensà als anys trenta, a la funció d'intel·lectual orgànic del *blaverisme* que va exercir a la darrera etapa de la seua vida.

Adlert fou, en efecte, durant els anys de la Segona República, un dels animadors principals d'Acció Nacionalista Valenciana, un petit grup de dreta d'ideologia molt acostada a la Derecha Regional Valenciana. Amb ella compartia un ideari militantment catòlic —amb tot el que això implicava aquells anys— que oscil·lava entre els límits d'una actitud democristiana i la temptació sempiterna cap a una «democràcia orgànica corporativa». El que sens dubte separava el seu grup de la Derecha Regional era una robusta convicció sobre la personalitat nacional del País Valencià. Fou a l'interior d'Acció on quallà l'amistat i la col·laboració política i literària amb el jove poeta Xavier Casp. Una amistat i una col·laboració que els hauria de durar tota la vida.

L'inici de la guerra civil implica *de facto* el desballestament del grup. Tal com s'esdevingué amb altres col·lectius de tendència alhora catòlica i nacionalista *Acció* es trobà, el 1936, entre l'espasa i la paret; no podia, en nom dels seus principis democràtics, prestar suport a la insurrecció; però tampoc podia, en raó del seu catolicisme militant, sostenir políticament la República. En finalitzar la contesa, els elements del grup hagueren d'enfrontar-se amb un dilema invers: no podien, tampoc, malgrat la seua condició d'activistes catòlics, col·laborar amb el franquisme, per tal com aquest règim encarnava la més directa repressió contra les llibertats nacionals de les quals es consideraven defensors.

El mateix Miquel Adlert va explicar en alguna ocasió la curiosa anècdota de com alguns antics militants d'*Acció* intentaren, durant els primers temps de la postguerra, la reconstrucció del grup. Alertada l'autoritat governativa, l'incident es tancà sense represàlies contra els seus impulsors per la intervenció de la jerarquia eclesiàstica. Després d'un interludi prudencial, Adlert i Casp iniciaven —en el domicili del primer— unes tertúlies

literàrio-patriòtiques adreçades, en primer lloc, a reunir alguns membres fidels d'*Acció*, però que posteriorment s'obriren a altres valencianistes lletraferits i que comptaren amb la presència esporàdica d'escriptors catalans i mallorquins de pas per la ciutat. És en aquest context que Adlert i Casp fundaven Torre, una editorial petita però molt digna, que es mantingué en activitat literària des de les darreries dels anys quaranta fins a l'inici de la dècada dels seixanta, i on veieren la llum les obres dels més destacats escriptors valencians del moment.

Un tret a subratllar fou la regular comunicació que Adlert i Casp mantingueren amb escriptors i intel·lectuals de tot el domini lingüístic català. Sovintejaren les anades i vingudes a Barcelona i a Mallorca, on Adlert i Casp oficiaren *de valencians*. En aquest context Xavier Casp era guardonat amb la Flor Natural i l'Englantina dels Jocs Florals de la Llengua Catalana celebrat a l'exili.

La dècada dels cinquanta veurà emergir, dins del modest i inclús mediocre món literari valencià, la figura d'un intel·lectual de nou tipus. M'estic referint, és clar, a la figura de Joan Fuster, l'obra del qual representà un clar revulsiu literari i cívic, no solament al País Valencià sinó també a cercles importants de tota la nostra àrea lingüística. Fuster s'erigí ben aviat com l'interlocutor valencià dels catalans interessats en la problemàtica comuna a tots els nostres països. El seu inici de polèmica amb Jaume Vicens i Vives el 1960 —polèmica frustrada per la prematura mort de Jaume Vicens— fou, al mateix temps, una invitació expressa a la discussió d'unes qüestions molt complexes sobre la problemàtica conjunta de totes les nostres terres i sobre la seua definició.

Un grup de dinou lletraferits valencians —encapçalats per Adlert i Casp, i on figurava de *teenager* l'autor d'aquestes ratlles— volgué entrar en aquella discussió, emfasitzant el *fet diferencial* valencià, i postulant per la no-substitució sistemàtica de la denominació *València* per la de *País Valencià*, i deixant també oberta la porta a la utilització de l'expressió «Regne de València». Hom insistia en la negativa a identificar la comunitat lingüística amb la totalitat dels territoris dels Països Catalans, donada l'existència d'importants minories lin-

Un egipci a la cort sueca

Ara que el món àrab deixa de ser als nostres ulls una espècie de troca críptica, l'egipci Naguib Mahfud ha estat premiat amb el Nobel de literatura. Per als lectors, aquest guardó representa una ocasió d'or per acostar-nos a l'obra d'aquest narrador.

güístiques no-catalanes i reconeixia, d'altra banda, la comunitat lingüística i cultural de la major part del País Valencià amb Catalunya i Mallorca, suggerint la denominació de *Comunitat Catalànica* per al conjunt d'aquesta darrera àrea.

La resposta de Fuster es produí en forma esperpèntica —això és: amb la intenció de convertir en esperpents els seus interlocutors— i intentà arreglar-los dins la tradició valenciana de l'anticatalanisme, quan és evident que no era així. Hauria estat paradoxal trobar —en la tradició que va d'Az-zati a Bayarri— cap text que reconegués explícitament la comunitat lingüística i cultural de valencians, catalans i mallorquins. És obvi, doncs, que Fuster —en funció de la seua dialèctica implacable— no s'ajustava a la realitat. Però la seua corrosiva resposta tingué com a conseqüència convertir en autèntics anticatalanistes alguns dels seus contraopinatants. Aquest fou el cas d'Adlert i Casp que, a partir d'aquell moment, trencaren ostensiblement la seua pròpia trajectòria, iniciant un camí que menava acceleradament tant a la col·laboració amb el franquisme com al secessionisme lingüístic i cultural.

En efecte, en plena ofensiva tant del franquisme militant com del franquisme sociològic valencià contra les tesis fusterianes, Adlert i Casp foren els primers firmants d'una lletra publicada a *Las Provincias* el 1963 en què «como católicos y valencianos» marcaven les seues diferències ideològiques amb l'escriptor suec. Amb la seua actitud, Adlert i Casp intentaven *legitimar* el que no era altra cosa que una *reacció* fabricada a les oficines del *Movimiento*, tant contra la llibertat d'expressió com contra unes idees renovadores que anaven extenent-se perillosament per molts àmbits del País Valencià.

La resta de la història és ben coneguda. Especialment a partir dels anys de la transició democràtica, Adlert i Casp varen oficial, al mateix temps, d'impulsors, d'intel·lectuals orgànics i de legitimadors d'un *blaverisme* organitzat per l'extrema dreta, que ha fet molt difícil la convivència civil, el progrés cultural i, en definitiva, la reconstrucció nacional del poble valencià. Una trista trajectòria, doncs, que tampoc és única en la història del valencianisme polític. □

Marcel·lí Villegas González*

El premi concedit a Naguib Mahfud ha tornat a denunciar els vicis de la fira cultural espanyola. No sé si el més trist d'aquests és la dependència o la falta de curiositat, segurament perquè al capdavant són una mateixa cosa. L'informador inquiet, a l'hora d'eixir-se'n d'allò normal, s'estima més reproduir l'entrevista que un setmanari francès publica va feia tres mesos abans que posar-se a buscar en els fitxers de la biblioteca universitària local.

És, també, la primera vegada que veig la validesa d'un Nobel com a premi homenatge, que es lliura a un esforç creador poc menys que acabat, a una obra que s'allarga en el temps.

Posem per cas que a Mahfud li l'hagueren concedit el 1960, com a reconeixement del valor de les tres novel·les històriques (de les quals, de fet, una ja va ser premiada a Egipte) i el seu primer cicle de vuit novel·les realistes (l'última va rebre també un premi el 1957). El premi Nobel hauria tingut a més, en aquell moment, el valor de transmetre alè a un escriptor que passava un moment de *sequera* creativa. Però, tot i els avantatges esmentats i d'un altre, potser, més important encara, que la relació entre la cultura occidental i l'àrab poguera ser ara molt diferent; tot i això, dic, fa la impressió que el diàleg entre Mahfud i la realitat al seu entorn s'haguera vist perillosament interferida i que el pas de *flux d'inspiració* d'aquesta a l'escriptor no haguera estat tan fluïda com ho ha estat en realitat.

Un premi és una manera d'afirmar que l'obra de l'artista ha assolit la forma òptima i, per això, més o menys secretament, és una invitació a decaure. Per a un narrador com és Mahfud, a qui un premi tan ostensible rebut abans d'hora, hauria estat poc menys que una condemna.

D'altra banda, per a nosaltres, lectors catalans, que aquest premi arribava ara —i amb ell les ganes de llegir literatura àrab actual—, ara que el món àrab va deixant de ser als nostres ulls

Naguib Mahfud.

una espècie de troca críptica, és l'oportunitat inesperada d'entaular un diàleg fructífer.

L'axioma és aquest: l'Obra és sempre més important que el premi; el Nobel concedit a Mahfud resulta una ocasió perfecta per a saber que existeix i per a conèixer la seua obra.

Naguib Mahfud nasqué al Cairo el desembre de 1911, fill últim d'una família nombrosa. Va estudiar filosofia i va treballar com a funcionari en un ministeri. Començà a escriure a principis dels anys 30, uns cinc-cents contes que no va publicar mai. La primera novel·la, d'ambient faraònic, la va editar el 1939. La primera novel·la realista *Al-Cahira Jadida* (El Caire Nou) és de 1945.

Altres obres a considerar d'aquest escriptor són: *Al-hiss Wa-l-Kilab* (*El lladre i els Gossos*, 1961); *At-Taric* (*El camí*, 1964); *Tahata-l-Midalla* (*Sota la marquesina*, 1969); *Al carnac* (*Cafè Al-Carnac*, 1974); *Habrat-Al Muhtaram* (*Excel·lència*, 1976). El novembre passat publicava *Sabah Al-Ward* (Bon dia), evocació dels anys 40.

Mahfud desenrotllà una important activitat com a guionista cinematogràfic entre 1948 i 1962. En dates posteriors ha tornat a escriure esporàdicament guions. □

* Traductor de Naguib Mahfud al castellà